

Jėzuitų gimnazijų
Bendrųjų gebėjimų tikrinimo koncepcija
Stojantiems į 5 klasę mokėtina
2025–2026 m. m.

Jėzuitų švietimo gyvasties šaltinis – aiški, vieninga ugdymo filosofija, konkretus su baigtimi nesusijęs ugdymo tikslas ir, žinoma, *Magis* – daugiau, labiau – ne vien sau, bet ir kitam, artimui.

„Jėzuitiškoje ugdymo charakteristikoje“ (dokumente, aptariančiame jėzuitiškąjį ugdymą) sakoma: „Aukšta kokybė yra visų mokyklos gyvenimo sričių matas: siekiama kuo geriau plėtoti kiekvieną asmens raiškos aspektą, susijusį su gilesniu vertybių suvokimu ir įsipareigojimu tarnauti žmonėms, pirmiausia atsiliepti į neturtingųjų poreikius, su noru puoselėti teisingumą atsižadant savanaudiškumo. Jėzuitų mokykloje tinka siekti aukštos akademinės kokybės, bet tik platesnės sampratos apie žmogiškąją kokybę kontekste“ (107).

Ypač rūpinamasi išvystyti kiekvieno mokinio vaizduotę ir kūrybiškumą visuose mokomuosiuose dalykuose. Tai praturtina mokymąsi ir neleidžia jam tapti grynai intelektiniu. Tai esminė pilnutinio asmens ugdymo sąlyga.

Jėzuitų gimnazijos, realizuodamos pagrindinį auklėjimo tikslą, remiasi *Bendrojo išsilavinimo standartais* ir bendrųjų gebėjimų ugdymo supratimi bei pagrįstimi. Ilgą laiką ypač svarbus švietimo tikslas buvo žinių teikimas. Dabar, greta šio tikslo, išryškėjo išskirtinė vertybinių nuostatų sistemos formavimo bei visokeriopų gebėjimų plėtojimo reikšmė. Žinios tapo svarbia prielaida gebėjimams bei vertybinėms nuostatomis ugdyti. Ugdamt asmenybę, ypač puoselėtinos šios vertybinės nuostatos:

- rūpinimasis kitais, neabejingumas viskam, kas vyksta šalia;
- savigarba bei pagarba kitiems;
- teisingumas;
- sąžiningumas;
- atsakomybė už save, savo veiksmus;
- iniciatyvumas, veiklumas ir konstruktyvumas;
- atvirumas (kaitai, ieškojimams, naujoms idėjoms);
- poreikis tobulėti.

Vertybinių nuostatų puoselėjimas neatsiejamas nuo bendrųjų gebėjimų – asmeninių, socialinių, komunikacinių, kritinio mąstymo bei problemų sprendimo, veiklos – ugdymo. Be bendrųjų gebėjimų, būtina išskirti siauresnius – bendruosius dalykinius gebėjimus. Tai dalyko požiūriu universalūs gebėjimai, padedantys sėkmingai mokytis ir taikyti visą konkretaus mokomojo dalyko ar tarpusavyje susijusių dalykų grupės tematiką.

Jėzuitų gimnazijos bendruomenė, kviesdama į savo bendruomenę naujus narius – penktokus, – tikisi, kad jų tėveliams ir jiems patiems bus priimtinos aukščiau minėtos nuostatos.

Išskirdami *bendruosius dalykinius gebėjimus*, tikybės mokytojai tikisi, kad būsiamasis penktokas:

- suvokia Biblijos išskirtinumą, skaito, klauso ir išgirsta Dievo žodį, pasakoja pagrindines biblines istorijas;
- analizuoja pagrindines tikėjimo tiesas ir per jas identifikuoja katalikišką tapatumą:
 - apibūdina Dievo Trejybės slėpinį,
 - sudaro sąrašą tikėjimo teiginių, kuriuos pristatytų netikinčiam draugui,
 - apibūdina ir gerbia skirtingas religijas ir kultūras;
- suvokia Katalikų Bažnyčią kaip bendruomenę, švenčiančią tikėjimą:
 - paaiškina, kas yra liturginiai metai, kokios yra liturginių metų spalvos,
 - įvardija pagrindines krikščionių šventes ir jų simboliką,
 - žino kas yra sakramentai, kokie jie yra ir kaip jie skirstomi,
 - analizuoja liturgiją ir geba joje dalyvauti;
- atpažįsta savo vidujiškumą ir kuria asmeninį santykį su Dievu:
 - Sukuria savo maldą,
 - Paaiškina ir pavaizduoja pagrindines maldos laikysenas;
- įvertina nuostatas ir poelgius ir juos komentuoja Evangelijos vertybių perspektyvoje:
 - Analizuoja pateiktas problemines situacijas ir paaiškina, kaip jose taikytų Aukso taisyklę ir Didįjį Dievo įsakymą,
 - Atpažįsta Dievo rūpestį žmogumi Biblijos tekstuose ir gyvenimo situacijose.

Rekomenduojama perskaityti:

* **Geroji Naujiena mažiems ir dideliems ir Didieji klausimai vaikams ir tėvams (1–6 skyriai).** Rekomenduojama kartu su tėvais skaityti ir aptarti pagrindines mintis. Knygas galima įsigyti <http://www.patogupirkti.lt/>. Elektroninį knygos “Didieji klausimai” variantą galite rasti www.didiejiklausimai.lt

* Tėvams, kurie norėtų susipažinti su gimnazijoje puoselėjamomis moralinėmis ir dvasinėmis vertybėmis, rekomenduojama skaityti M. Himes „Tikėjimo slėpinys. Įvadas į katalikybę“, kurią galima įsigyti <http://www.patogupirkti.lt/knyga/Tikejimo-slepiny-s-ivadas-i-katalikybe.html>

Lietuvių kalbos ir literatūros mokytojai tikisi, kad būsiamasis penktokas:

- skaito neilgus įvairaus pobūdžio tekstus ir glaustai nusako, apie ką juose rašoma, moka aptarti įvykius, jų vietą, laiką, apibūdinti veikėjus, palyginti su anksčiau skaitytais kūriniais; nurodyti, kas labiausiai patiko;
- skiria eiliuotą tekstą nuo neeiluoto, nurodo požymius, pagal kuriuos galima tekstus atskirti;
- suformuluoja skaityto teksto temą ir pagrindinę mintį, yra susipažinęs su *pagrindinės minties / idėjos* sąvoka;
- geba kurti tinkamos sandaros pasakojimą;
- atpažįsta kalbos dalis: veiksmažodį, daiktavardį, būdvardį, būdorieveiksmį, ir jas taisyklingai vartoja kalboje;
- tiksliai vartoja žodžius – iš kelių sinonimų atrenka sakiniui, tekstui tinkamiausią, randa tekste vartojamus antonimus;
- moka skirstyti į smulkesnius vienetus tekstą;

- skirsto žodžius reikšminėmis žodžio dalimis, žymi sutartiniais ženklais;
- moka padaryti giminiškų žodžių;
- moka kelti klausimus sakinio žodžiams; atpažįsta veiksnį, išreikštą daiktavardžio vardininku, ir tarinį, išreikštą veiksmažodžio asmenuojamąja forma, ir juos tinkamai pažymi sutartiniais ženklais;
- moka rišliai, išraiškingai, įtaigiai papasakoti apie save ir kitus;
- skiria rašytinę kalbą nuo sakytinės;
- geba taisyklinga kalba raštu perduoti įvairią informaciją;

moka rašyti:

- žodžius, kurių rašyba nesiskiria nuo tarimo;
- daiktavardžių ir būdvardžių vienaskaitos galininką;
- daiktavardžių ir būdvardžių vienaskaitos naudininką;
- daiktavardžių ir būdvardžių daugiskaitos kilmininką;
- daiktavardžių vietininką;
- asmenvardžius ir vietovardžius;
- esamojo laiko veiksmažodžius;
- būtojo kartinio laiko veiksmažodžius;
- būsimojo laiko veiksmažodžius;
- žodžius, kurie atsako į klausimus *ką veikty? ką veikęs?*
- priebalsių supanašėjimo atvejus;
- įsidėmėtinos rašybos žodžius: *ąsotis, qžuolas, mįslė, žąsis, mane, tave, manęs, tavęs, mūsų, jūsų, ačiū, šiandien, rytoj, Kęstutis, keletas, stebuklas, mąstyti, mįslingas, kąsnis, tęsinys, aukštyn, atidžiai, drąsa, grįžo.*
- sakinio gale reikiamus skyrybos ženklus;
- skyrybos ženklus prieš jungtukus *o, bet, tačiau, kad* ir geba atskirti neišplėstas vienaarūšes sakinio dalis;
- skyrybos ženklus tekste, kuriame vartojamas kreipinys.

Užduotys rengiamos atsižvelgiant į Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų reikalavimus. Formos gali būti įvairios.

Matematikos mokytojai tikisi, kad būsimasis penktokas parodys savo gebėjimus keliose matematikos srityse ir mokės:

- pasirinkti tinkamas ir racionaliąsias problemų sprendimo strategijas, paaiškinti ir užrašyti uždavinio sprendimą;
- daryti galutines išsamias ir tikslias logines ar teisingu problemos sprendimu pagrįstas išvadas;
- patikrinti gautą rezultatą ir jį teisingai interpretuoti pradinės uždavinio sąlygos kontekste;

Skaičiai ir skaičiavimai

- atlikti aritmetinius veiksmus su natūraliaisiais skaičiais ir nuliu. Pasirinkti tinkamą veiksmą ir skaičiavimo būdą uždaviniams spręsti, numatyti ir patikrinti skaičiavimo rezultatus;
- įvardinti skaitmens priklausymą klasei, skyriui;
- palyginti natūraliuosius, nulį ir dešimtainius (turinčius ne daugiau kaip du ženklus po kablelio) skaičius bei paprastąsias trupmenas, kurių vardikliai vienodi;
- padalytą skaičių į lygias dalis užrašyti paprastąja trupmena.
- spręsti praktinio turinio uždavinius su tiesiogiai proporcingais dydžiais;

- spręsti praktinio turinio judėjimo uždavinius (pvz. kelio, laiko, greičio, dviejų kūnų priešpriešinio judėjimo, judėjimo ta pačia kryptimi arba priešingomis kryptimis);

Reiškiniai, lygtys, nelygybės

- laikytis veiksmų atlikimo tvarkos apskaičiuojant reiškinių reikšmę;
- spėjimo, atrinkimo ir tikrinimo būdu nustatyti, ar skaičius yra lygties arba nelygybės su vienu nežinomuoju, sprendinys;
- remiantis priklausomybe tarp veiksmo komponentų ir rezultato, rasti paprasčiausios lygties ($x \pm a = b$; $a - x = b$; $x \times a = b$; $x : a = b$; $a : x = b$) su natūraliaisiais skaičiais arba nulių, sprendinį;
- sieti skaitinį arba raidinį reiškinį su praktinio ar matematinio turinio uždavinio sąlyga arba atvirkščiai;
- spręsti matematinio ir praktinio turinio uždavinius, sudarant lygtį. Sąlygą sieti su ją atitinkančia lygtimi ir atvirkščiai;

Geometrija, matai ir matavimai

- atpažinti, pavaizduoti ir įvardinti plokštumos figūras: atkarpą, trikampį, kvadratą, stačiakampį ir jų elementus (kampus, kraštines), skritulį, apskritimą ir jų elementus (skersmenį, spindulį);
- nustatyti kampo rūšį (smailųjį, statųjį, bukąjį);
- atpažinti erdvės figūras: kubą, stačiakampį gretasienį, piramidę, rutulį, kūgį. Įvardinti erdvės figūrų elementus (viršūnes, briaunas, sienas), nustatyti jų skaičių;
- atpažinti simetriškas plokštumos figūras ir nustatyti, kiek simetrijos ašių turi figūra. Baigti kurti tiesės atžvilgiu simetrišką figūrą, kai jos elementai pateikti abiejose simetrijos ašies pusėse;
- smulkinti ir stambinti masės (*g, kg, cnt, t*), ilgio (*cm, dm, m, km*), pinigų (*Eur., eurocentai*), laiko (*s, min, h, para, metai*), ploto (cm^2, m^2, dm^2), talpos (*ml, l*) matavimo vienetų. Žinoti greičio (m/s, km/h) ir temperatūros ($^{\circ}C$) matavimo vienetų;
- spręsti perimetro ir ploto apskaičiavimo uždavinius;

Statistika

- remiantis pateiktais duomenimis (dažnių lentelė, stulpeline, linijine, skrituline diagramomis ar piktogramomis) surasti reikalingą informaciją ir atsakyti į klausimus;
- atpažinti tuos pačius duomenis, pateiktus lentelė ir diagrama, surasti trūkstamus duomenis, įterpti atskirus elementus.

Anglų kalbos mokytojai tikisi, kad būsimasis penktokas visas šias gramatikos žinias mokės taikyti skaitydamas ir suvokdamas tekstą, atlikdamas gramatikos užduotis:

- nežymimojo artikelio a/an vartojimas;
- asmeninius įvardžius, jų objektinį linksnį;
- daiktavardžių daugiskaitą, savybinį linksnį;
- savybinius įvardžius (paprastuosius ir absoliučiuosius);
- rodomouosius įvardžius;
- parašyti kiekinius skaičius iki 100;
- veiksmažodžius *to be, have got, can*;
- konstrukcijas *there is.../there are...*;
- įvardžius *some, any, many, much*;
- veiksmažodžių *Present Simple* teigiamąsias, neigiamąsias bei klausiamąsias formas;
- veiksmažodžių *Present Continuous* teigiamąsias, neigiamąsias bei klausiamąsias formas;

- *Present Simple* ir *Present Continuous* vartojimą;
- užduoti bendruosius bei specialiuosius (*Who? What? Where? When? Why? How many / much?*) klausimus. Mokėti į juos atsakyti;
- prielinksnius laikui žymėti (at, on, in).

Vokiečių kalbos mokytojai tikisi, kad būsimasis penktokas gebės:

- suprasti tekstą apie asmenį (vardas, amžius, gyvenamoji vieta, šeimos nariai, pomėgiai, mokyklinės priemonės, veikla mokykloje, metų laikai, mėnesiai, savaitės dienos);
 - teisingai vartoti klausiamuosius žodžius: *Wer? Was? Wo? Wohin? Woher? Wann? Wie lange?*
 - pasakyti laiką (metų laikai, mėnesiai, savaitės dienos, laikrodis);
 - teisingai vartoti prielinksnius laiko aplinkybei išreikšti: am, im, um;
 - vartoti daiktavardžių vardininko linksnį su žymimuoju ir nežymimuoju artikeliu, neiginiu *kein-* ir savybiniais įvardžiais *mein-/dein-*;
 - asmenuoti esamuoju laiku veiksmažodžius *haben* ir *sein*;
 - asmenuoti esamuoju laiku veiksmažodžius su šaknies balsių kaita (*fahren, laufen, lesen, sprechen, geben, sehen, nehmen, essen*) ir be balsių kaitos vienaskaita ir daugiskaita;
 - asmenuoti esamuoju laiku veiksmažodžius su atskiriamuoju priešdėliu: *einkaufen, fernsehen, aufräumen, mitmachen, mitkommen, aufstehen*.
 - teisingai vartoti modalinius veiksmažodžius *können, mögen*;
 - vartoti neiginį *nicht* sakinyje;
 - vartoti kiekinius skaitvardžius iki 100, užrašyti juos žodžiais ir skaičiais.
-